

8 aprilie

Neprețuita mea Varvara Alekseevna,

Ieri am fost fericit, extrem de fericit, extraordinar de fericit! Măcar o dată în viață, încăpățânato, mi-ați dat ascultare. Ieri, pe la ora opt, mă trezesc (știți, măicuță¹, că-mi place să mai dorm o oră, două, după serviciu), am găsit lumânarea, am pregătit hârtiile, mi-am ascuțit pana, când, deodată, din întâmplare, îmi ridic ochii... e adevărat, inima a început să-mi bată așa de tare în piept! Așadar, ați înțeles, totuși, ce voiam eu, ce voia inimioara mea! Vedeam că un colțișor al perdelei de la fereastra dumneavoastră era îndoit și fixat prin intermediul unui ghiveci cu balsamină, chiar așa cum v-am sugerat eu atunci; imediat mi s-a părut că și fețișoara dumneavoastră a licărit o dată lângă fereastră, că și dumneavoastră mă priveați din cămăruță, că și dumneavoastră vă gândeați la mine. Și ce necaz mi-a fost, draga mea, că n-am putut să disting foarte bine chipul dumneavoastră drăgălaș! Era o vreme când și noi vedeam bine, măicuță. „Bătrânețe, haine grele”, măicuță! Uite, acum totul mi-e tulbure în privire; cum lucrez puțin seara, cum scriu puținel ceva, a doua zi ochii mi se înroșesc și lacrimile îmi curg așa de tare, că mi-e și rușine să apar în fața străinilor. Totuși, în imaginația mea a început

¹ *Matocika* (мáточка) în limba rusă, formulă de adresare drăgăstoasă, care provine din rădăcina *mat-* (aceeași care a dat *mati*, „mamă” sau *matka*, „uter; matcă”), plus diminutivul *-ocik* (-очк) cu ajutorul căruia se compun cuvinte de alint (*mamocika*, „mămică”; *papocika*, „tătic”; *Ninocika*, formulă de alint pentru prenumele Nina).

să lumineze zâmbetul dumneavoastră, îngerașule, zâmbetul dumneavoastră cel bun, cel prietenos; și în inimă aveam aceeași senzație ca atunci când v-am sărutat, Varenka, mai țineți minte, îngerașule? Știți oare, draga mea, chiar mi s-a părut că m-ați amenințat cu degețelul? Așa e, poznașo? Neapărat să-mi spuneți tot, în amănunt, în scrisoarea dumneavoastră!

Ei, dar ce ziceți de ideea asta a noastră cu perdeluța dumneavoastră, Varenka? Foarte drăguț, nu e așa? Fie că stau și lucrez, fie că mă duc la culcare, că mă trezesc, știu deja că și dumneavoastră vă gândiți la mine, că vă aduceți aminte de mine, și că sunteți sănătoasă și veselă. Dacă lăsați perdeaua înseamnă: „Rămâneți cu bine, Makar Alekseevici, e timpul să ne culcăm!” Dacă o ridicați înseamnă „Bună dimineața, Makar Alekseevici, cum ați dormit?” sau „Cum mai stați cu sănătatea, Makar Alekseevici? În ceea ce mă privește, eu, slavă Domnului, sunt bine, sănătoasă!” Vedeți, sufletețul meu, ce bine am chibzuit? Și nu mai avem nevoie de scrisori! Câtă iscusință, nu-i așa? Doar este ideea mea! Dar ce spuneți, cum mă pricep eu la trebușoarele astea, Varvara Alekseevna?

Vă raportează, măicuța mea, Varvara Alekseevna, că am dormit în noaptea asta foarte bine, în pofida așteptărilor, lucru de care sunt foarte mulțumit; deși locuiesc într-un apartament nou, într-o casă nouă, de fiecare dată parcă nu prea pot să dorm, mereu e câte ceva, nimic nu e în ordine! Dar astăzi m-am sculat ca un șoim frumos, mai mare dragul! Și ce dimineață minunată a fost astăzi, măicuță! S-a deschis fereștră; soarele strălucește, păsărelele ciripesc, aerul e plin de mirosuri primăvăratice și toată natura revine la viață, ei, și celelalte erau la fel cum se cuvine; totul era în ordine, ca primăvara. Chiar am și visat puțin, destul de plăcut, și numai despre dumneavoastră au fost visările mele, Varenka. V-am comparat cu o pasăre a cerului, pentru a-i alina pe oameni și pentru a fi o podoabă a naturii. Imediat, Varenka, m-am gândit că și noi, oamenii, care trăim plini de griji și de tulburări, trebuie și noi să învidiem fericirea lipsită de griji și inocentă a păsărilor

cerului, ei, și celelalte la fel; adică făceam tot felul de asemenea comparații îndepărtate. Am și o cârticică, Varenka, și în ea sunt scrise la fel toate lucrurile, fiind descrise foarte amănunțit. Își scriu toate acestea pentru că există tot felul de visări, măicuță. Dar, uite, acum e primăvară, așa că și gândurile sunt plăcute, vii, sofisticate, iar visările sunt delicate; totul e numai în roz. Tocmai de aceea m-am apucat să-ți scriu toate astea; dar, de fapt, am luat totul din cârticică. Acolo, scriitorul își manifestă aceeași dorință chiar și în versuri, scriind:

De ce nu-s o pasăre, o pasăre de pradă!...

Ei, ș.a.m.d. Acolo mai sunt și tot felul de alte gânduri, dar să le lăsăm în plata Domnului! Dar, uite, unde v-ați dus în dimineața asta, Varvara Alekseevna? Nici nu mă pregătisem de plecare la slujbă, iar dumneavoastră, chiar ca o pasăre de primăvară, ați zbughit-o din cameră și ați pornit-o prin curte așa de veselă! Cât de vesel m-am simțit și eu, când vă priveam! Ah, Varenka, Varenka! Să nu fiți tristă; nu poți ajuta tristețea cu lacrimi; știu asta, măicuța mea, știu asta din experiență. Acum însă sunteți așa de liniștită, chiar și sănătatea s-a îndreptat puțin. Ei, ce face Fedora a dumneavoastră? Ah, ce femeie bună mai este și ea! Varenka, să-mi scrieți cum trăiți acum cu ea și dacă sunteți mulțumită de toate! Fedora e puțin cam cârtitoare; dar să nu luați asta în seamă, Varenka! Lăsați-o în plata Domnului! E așa de bună!

V-am scris deja despre Tereza, și ea o femeie bună și credincioasă. Dar ce griji mi-am mai făcut pentru scrisorile dumneavoastră! Cum o să ni le transmitem? Dar uite, Dumnezeu a trimis-o, din fericire, pe Tereza. Este o femeie bună, blândă, tăcută. Dar proprietărea noastră este, pur și simplu, nemiloasă. O pune la treabă de parcă ar fi o cârpă!

Ei, în ce cotlon am ajuns, Varvara Alekseevna! Ei, ce mai apartament! Înainte doar am trăit singur cuc, știți și dumneavoastră:

liniștit, calm; rareori se întâmplă că auzai cum zbură musca. Dar aici e gălăgie, sunt strigăte, e tărahoi! Doar știți și dumneavoastră cum stau lucrurile pe aici. Imaginați-vă, de exemplu, un coridor lung, total întunecat și murdar. Pe mână dreaptă se află un perete orb, iar pe mână stângă numai uși și uși, parcă sunt camere de închiriat, se întind toate una după alta. Ei, uitate, apartamentele astea sunt închiriate, iar ele au numai o cămăruță de fiecare; și locuiesc aici câte unul, câte doi sau chiar câte trei persoane. Nici să nu mai întrebați de ordine – e Arca lui Noe! De fapt, se pare că sunt oameni buni, numai din cei educați, învățați... Este și un funcționar (lucrează pe undeva în domeniul literar), un om citit: vorbește și despre Homer, și despre Brambeus¹, și despre tot felul de scriitori, vorbește despre toate, e un om inteligent! Mai locuiesc doi ofițeri și joacă mereu cărți. Este și un miciman; se mai află și un profesor englez. Stați puțin, o să vă distrez puțin, măicuță; o să vi-i descriu satiric în viitoarele scrisori așa cum este fiecare, cu toate detaliile. Proprietărea noastră este o bătrânică foarte mică și murdară, umblă cât e ziua de lungă în halat și papuci și strigă mereu la Tereza. Eu locuiesc la bucătărie sau mult mai bine ar fi să spun uitate așa: aici, lângă bucătărie, este o cameră (iar la noi, trebuie să menționez, bucătăria e curată, luminoasă, foarte bună), e o cameră mică, un colțișor așa de modest... adică, sau o să spun și mai bine, e o bucătărie mare cu trei ferestre, așa că la mine, de-a lungul peretelui transversal, este o despărțitură, așa că parcă se mai formează încă o cameră, una în plus; totul este spațios, comod, am și fereastră, și totul, într-un cuvânt, totul e confortabil. Ei, uitate, acesta este colțișorul meu. Ei, să nu vă gândiți, măicuță, că e vorba de vreun alt sens, ascuns; că uitate, cică, „e bucătărie!” adică eu, mă rog, locuiesc chiar în cămăruța aceasta în spatele despărțiturii, dar asta nu-i nimic; eu sunt separat de toți ceilalți, trăiesc și eu cum pot, trăiesc și eu liniștit. Mi-am pus aici un pat,

¹ Pseudonim literar al scriitorului O.I. Senkovski (1806–1859), întemeietorul orientalisticii ruse. Este reprezentant al orientării conservatoare din literatura rusă.

o masă, o comodă, două scăunele, am agățat chiar și o icoană. E adevărat, sunt apartamente și mai bune, poate că sunt cu mult mai bune, dar confortul e cel mai important, nu-i așa? Doar am făcut asta numai pentru confort, să nu vă gândiți că e pentru altceva. Fereastră dumneavoastră e vizavi, de partea cealaltă a curții; și la noi curtea e îngustă, vă pot vedea chiar în treacăt; totul îmi produce multă veselie, sărmanul de mine, și mai este și ieftin. Aici, la noi, cea din urmă cameră, cu scaun, costă treizeci și cinci de ruble de hârtie. Nu-mi permit! Dar apartamentul meu mă costă șapte ruble de hârtie, iar masa cinci ruble de argint¹; uitate, douăzeci și patru de ruble cincizeci, iar mai înainte am plătit fix treizeci de ruble, însă a trebuit să renunț la multe; nu beam ceai mereu, dar acum, uitate, am bani și de ceai, și de zahăr. Știți, draga mea, e cam rușinos să nu bei ceai; aici sunt tot oameni cu stare, așa că e rușinos. Îl bei de dragul altora, Varenka, de formă, de bonton; dar, în ceea ce mă privește, mi-e indiferent, nu sunt pretențios. Mai puneți așa, ca bani de buzunar – câte nu mai trebuie?! – ei, niște cizmulițe, o haină, de unde să mai rămână? Uitate, și asta e tot salariul meu. Nu mă plâng, sunt mulțumit. E suficient. Uitate, sunt deja câțiva ani de când mi-e suficient; mai sunt și recompense. Ei, rămâneți cu bine, îngerașul meu. Am cumpărat două ghivece cu balsamină și mușcată, n-au costat mult. Dar poate că vă place și rezeda? Dacă și rezeda, să-mi scrieți; da, știți ce, scrieți totul, cât mai în detaliu. De fapt, să nu credeți ceva și să nu vă îndoiiți, măicuță, în legătură cu mine, că am închiriat o cameră ca asta. Nu, numai din cauza confortului, căci doar confortul m-a atras. Dar, măicuță, adun bani, îi pun deoparte: îi pun la pușculiță. Să nu vă uitați că sunt așa de liniștit, încât mă doboară și o musculiță cu aripa ei! Nu, măicuță, când e vorba de mine, mă pricep eu, căci am o fire exact cum îi stă bine unui suflet de om ferm și liniștit. Rămâneți cu bine, îngerașul meu! M-am întins cu scrisul aproape pe două pagini, și de mult trebuia să plec la slujbă. Vă

¹ La vremea scrierii romanului, o rublă de argint era echivalentă cu 3,5 ruble de hârtie.

sărut degețelele, măicuță, și rămân servitorul dumneavoastră cel mai plecat și prietenul cel mai credincios,

Makar Devuşkin

P.S. Un singur lucru vă rog: răspundeți-mi, îngerașul meu, cât se poate de amănunțit. Vă mai trimit, Varenka, și un funt¹ de bomboane; așa ca să le mâncați sănătoasă și, pentru Dumnezeu, să nu vă faceți griji despre mine și să nu fiți supărată. Ei, atunci rămâneți cu bine, măicuță.

8 aprilie

Mult stimată domnule Makar Alekseevici,

Știți oare că va trebui, în cele din urmă, să mă supăr pe dumneavoastră? Vă jur, bunul meu Makar Alekseevici, că îmi este foarte greu să accept cadouri. Știu cu ce preț sunt făcute aceste daruri, câte privațiuni și refuzuri de la lucruri necesare pentru dumneavoastră constituie ele. De câte ori v-am spus că nu am nevoie de nimic, chiar de nimic; că nu am puterea de a vă răspunde la aceste binefaceri pe care le-ați revărsat asupra mea până acum. Și de ce ghivecele astea? Ei, balsaminele mai sunt cum mai sunt, dar de ce mușcata? E suficient să scapi din neatenție un cuvânt, că imediat vă apucați să cumpărați; doar, nu-i așa, e scump? Și ce de flori minunate are! Sunt ca niște cruciulițe purpurii! De unde ați făcut rost de o mușcată așa de frumoasă? Am pus-o la mijlocul ferestrei, în locul cel mai vizibil; o să pun pe podea o băncuță, iar pe băncuță o să mai pun flori;

¹ Unitate de măsurare a greutateii echivalentă cu 0,453 g.

uite, numai să mă mai îmbogățesc și eu puțin! Fedora nu mai poate de bucurie; acum la noi în cameră parcă este un rai: e curat, e lumină! Ei, dar de ce bomboanele? Și, e adevărat, am ghicit imediat după scrisoare că nu este în ordine ceva: și raiul, și primăvara, și miresmele care plutesc în aer, și păsărelele care ciripesc. „Ce-i asta”, îmi spun, „acum oare nu urmează și niște versulețe?” Căci, e adevărat, numai versulețele mai lipsesc din scrisoarea dumneavoastră, Makar Alekseevici! Și senzațiile sunt delicate, și visele în roz, toate se află aici! La perdea nici nu m-am gândit; probabil s-a agățat cumva singură, când am mutat ghivecele; vezi, na!

Ah, Makar Alekseevici! Orice-ați spune, oricum v-ați face socoteala veniturilor pentru a mă minți, pentru a arăta că le cheltuiți doar pentru dumneavoastră, să știți că de mine nimic nu puteți ascunde și tăinui. E clar că vă privați de lucruri necesare. Ce v-a trecut prin minte, de exemplu, să închiriați un asemenea apartament? Doar acolo sunteți tulburat, deranjat, este strâmt, nici vorbă de confort. Vă place singurătatea, dar ea nu se află în preajma dumneavoastră! Ați fi putut să trăiți mult mai bine, judecând după salariul pe care-l aveți. Fedora îmi spunea că înainte locuiați în condiții mult mai bune decât acum. Oare toată viața așa ați dus-o, în singurătate, în privațiuni, fără bucurii, fără un cuvânt prietenos, închiriind cotloane printre străini? Ah, bunule prieten, ce rău îmi pare de dumneavoastră! Aveți milă măcar de sănătatea dumneavoastră, Makar Alekseevici! Spuneți că vă slăbesc vederile, păi nu mai scrieți la lumina lumânării; ce rost are să mai scrieți? Și așa, sunt convinsă, râvna dumneavoastră la serviciu este cunoscută și apreciată de superiorii dumneavoastră.

Vă implor, încă o dată, să nu mai cheltuiți cu mine așa de mulți bani. Știu că mă iubiți, dar nici dumneavoastră nu sunteți bogat... Și eu m-am trezit veselă azi. Mă simțeam așa de bine; Fedora era de mult prinsă cu lucrul, și a făcut rost de muncă și pentru mine. M-am bucurat așa de tare; m-am dus numai să cumpăr niște mătase și m-am și apucat de treabă. Toată dimineața mi-a fost